

www.baachakhan.com

ديبا مشالونه

Handwritten text in red ink: "Mun Bey" and "1912".

Ketabton.com

www.baachakhan.com

ديايمشالونه

تولونكى: عبدالله نجتانى

د قومونواو قبيلود چار و وزارت
د نشراتو او فرهنگي چارو رياست

۱۴۰۸ هـ. ق

EUREKA OLD BOOKS

Opp: Islamia College
Unit: Road, Peshawar.

دبا بامشالونه

د چاپ حای - دولتی مطبعه - کابل

د چاپ شمیر - ۵۰۰۰۰

د چاپ نیټه - ۱۳۶۶ هـ ش

د چاپ مهتم - محمد انور شمس خیل

www.baachakhan.com

فخر افغان بآبادكار، عمل او خدمت ميرى رښه
دكار او زيار، مينى او محبت، ورورى اوروا-
دارى، عدل او انصاف په باره كښې ډيرڅه ويلي او
ليكلي دي .

بره خبره يې د انسانيت د لارې بله ډيوه ده .
مونږ به يوڅو غښې څلانده، لارښوونكي او لافاني مشالونه
د خپلو عزيزانو وروڼو د ژوندانه په لار كښه سيزدو .
گوډې منزل يې پرې بې خطرې شي او منزلت زور سيزي .
سا سوځد مټگ رښتاني

د قومونو د ژوندی کولو او بیدارولو د پاره د اې
کسان په کار دي چه بی غرضه وي . دیانت دار
وي . ایماندار وي او د خدای د پاره خپل
قام خدمت ته تیار وي . چه د اړسې
کسان په کوم قام کېسې پیداشي نو د هغوی
په کولسبنو نو هغه قام کېسې مینه ، محبت ،
همدردی ، وروری او عزیزولی پیدا
شي . هغه قام آباد شي .

مونز خدایي خدمتگار یو . مونز د مخلوق

د فایده ی او آرام دپاره په خانو نو

تکلیف تیروو . ز مونز کار خدمت انیسې

ده . اگر که خلق مونز سره هر څه سلوک

کوي . مونز به د چانه د بدلي د اغشتو

کوښښ نه کوو . ز مونز فرض

درگذراو صبر دی .

زمونوز و نيا تظلم ورت کون دي و منظوم
د ظالمه خلاصول دي که ظالم زمونوز و راد مسلمان
م وي

خدایی خدمتگار حان خدایی خدمتگار
وایی بلیکن خدای تہ خدمت ضرورت نشہ

دخدای خدمت دہنہ مخلوق خدمت دی

اود خدای مخلوق یوازی مسلمانان نہ دی

تول دہنہ مخلوق دی، کہ ہندودی، کہ سکھ

دی کہ عیسایی دی .

موز پستانه خدای کار او خدمت به
ته و ایو چه بی دکومی طبعی، غرض او
اجرت نه د خدای دپاره کوو. او
خدای خو خدمت ته ضرورت نه لری
د خدای د مخلوق خدمت د خدای
خدمت دی.

موتز دخلکو د پوهولو او پښې د مېنې، محبت
ورورې او قامولې د پيدا کولو، د تسلیم
د شوق د پيدا کولو او د قام نه د غلطو رسمونو
اور و اجونو دورک کولو او د قامي مدرسو پاره
د مرستو د حاصلولو په غرض کلي په کلي، کور په
کور دورې شروع کړې، او په خلکو کې موشونو
او اجاس پيدا کړ. زما د دورونه پيرنگي
سره ويره پيدا شوه...

د انجمن اصلاح افغانه لومړنی دورې

دخدا می دیاره او د خپل مظلوم قوم
د خاطره خپل سینه د بغضونو کینو
او پروښونو پاک کړی .
ولی چه دی خیرونو مونز تباہ
کړی او برباد کړی یو .

کہ چیری تا سو بہ رستیا سرہ د
خیل قوم او ملک زرغونول غواہی
نود غنم ددانی بہ شان خیل خانو نہ -
خاوری کرہی ولی چہ کومی پوری
یوی دانی خان خاوری کرہی نہ
وی ، زرغونسیدی نہ شی .

حقیقت دادی چه یوازی قانون د
ملک اصلاح کولی نه شی اونه امن قایموی
شی . د خلقو زهرونو بدلولو ضرورت دی . ثخو
پوری چه د خلقو زهرونه بدل نه شی جرمنه کمیدی
نه شی .

د خلقو زهرونه صرف خدایي خدمتگاری تحریک
بدلولی شی . سومره چه د تحریک خورشی
هومره به د خلقو په زهرونو کبسی تبدیلی راجی او
ددې لازمی نتیجه به په ملک کبسی امن و

امان وی .

۱۰

... چه په دلو کښې اختلاف پیداشي
که ډیر ښه او زور وړ خلک وي هم ،
بی کاره شي او دهنومی طاقت دیو بل په
غور خو لو کښې صرف شي .
په خدمت کښې اختلاف نه راځي
اختلاف د خود غرضی نه پیدای

کجزي .

۱۱

زه چه هر شه دخیل خان دیاره خوبوم بجه
دخیلو ملگرو دیاره هم خوبوم .

زه اکثر خیلو ملگروته و ایم چه زما پتقریر
تحریر، خبرو، رویه اوسلوک کجایی چه کوم نقص
وینی، دهغونه به ما خبرومی او شه وخت
چه هغومی مادخیلو غلطونه خبردار کری،

نوزه دهغومی شکریه ادا

کوم او دهنی اصلاح

کوبنشین

کوم

۱۲

تشدد نہ نفرت

عدم تشدد نہ محبت

پیدا کبری

انسان ہم یو عجیبہ چیزدی . شہ وخت
چہ دی کمزوری شی او ہمت بایلی ، نو
یاد خپلی کمزوری او بی ہمتی دیتولو
دپارہ قسما قسما حیلی او حوالی
لہوی

۱۴

حقیقت دادی چه دامنول آسمانی مذہبونه

دخدای مذہبونه دی او دنیا تہ و اتفاق،

میلنی او محبت او دخدای مخلوق آرام

او خدمت دپاره راغلی دی .

دہریو مذہب پیرو دافرض دی چه دخدای مخلوق

لہ منح نہ کر کہ او نصرت لیری کری او عینہ او محبت

پکسینی پتید کری او دودیل سرہ اعداد و کری .

خونوز ددی حقیقت نہ چا خبر کری نہ یو .

www.baachakhan.com

حقیقت دادی چنانچه مدد مہرب
ہم سرمایہ دار و خلی سرمایہ پر زور قبضہ
کری دہ... رستینی خدائی مذہب
خود مخلوق خدمت دی . مینہ دہ .
محبت دی . انصاف دی .
عدالت دی .

اختلاف را می همیشہ پہ ضلعو کبھی وی.
اختلاف را می تہ بد خیز نہ دی. رسول اکرم
خود امت اختلاف را می تہ رحمت و ملی دی.
لیکن یہ موجودہ وخت کبھی ز موزد مسلمانانو او بیا
خاص کر ز موزد پستونو اختلاف را می زحمت
دی. ز موزد اختلاف را می ہمیشہ ذاتیات
جو پریمی او ددی ذاتیاتو پہ وجه، کہ
چیری د پستونو تاریخ و گوئی، نو ہمیشہ
تباہ شوی او برباد

شوی دی

لینن په خپل کتاب کښې لیکي چه د سنه
(۱۹۰۵) د انقلاب زموږ ډیر ملگري

موتږ سره د سنه (۱۹۱۷) په انقلاب
کښې نه وو بلکه زموږ مخالف وو.

ولی چه په دغه وخت کښې هغوی

وکیلان ، داکتران ، انجینران

جوړ شوي وو او

وړوکی مریه داران

شوي

وو

۱۸

زما خیال و رخ پہ رخ دینکو تعلیم او بر بیت
طرف تہ زیاتر ہی. ولی چہ زہ دا خبرہ دخل قوم د
پارہ خطر ناگہ گنم چہ ملکانو لہ خودی تعلیم و کرسی شی
او دینکی ردی د علم نہ محروم پاتہ شی. چہ ددی نتیجہ
بہ داوی چہ زمونز ملکان خوبہ اول جا ملانوسخو
سره و دونہ نہ کوی او کہ حیرتی و ہم کرسی نو اکثر بی کور
سمون نہ خوری او ہمیشہ بہ کجی کش مکش وی. چہ
ددی زمونز ملک او قوم تہ دیو لومی نقصان
در رسید و اندیشہ دہ

... پستی او بلندی په عمل دوه . که دچا
عمل پست دی هغه نړوي که نښه په کار دی
چه پست وگنل شي او دچا عمل چه اوچت
وی نړوي که نښه په کار دی چه په درانه نظرونه
وگنل شي .

خدای خور او نښه د دنیا د آبادی دوه
ملگری پیدا کړی دی او د بشریت د گاډی دا
دوه پایې دی د گاډی په یوه پایه نه نشي

چلیدی .
۲۰

www.baachakhan.com

زمونزد پندستون چي او ديري پاك مني . سيمت زانكي
او وفاداري دي او ديري حرمست گلر دي .

۱۱

پہ جیلخانہ کبھی ما دخیل قوم یہ حالات تو
بانڈی پہ نہ شان سرہ غور کریں۔ زہ
پہ دی نتیجہ و رسیدم چه پہ دنیا کبھی ہر شیخ
قوم بغیر در پی بی نہ ترقی کولی نہ شی
او پہ ہنومی کبھی علوم او فنون پیدا
کیدی نہ شی .

یوه وړخ زه د امان الله خان ملاقات له تللی
وم. دیرې خبرې مې ورسره وشوې. په خبرو خبرو
کښې مې پاته دا ووی: تاله ترکی درجې، فارسي درجې
او نوری پېم "حی" خو خپله ژبه درجې. زما خبرې ته
هغه بلندی دیر اثر وکړ او و وعده یې راسره وکړه چې زده
کوم به یې. بلکه چې له افغانستان نه وایل شو، زه بمبئی ته
دده لیدو ته ورغلم. نوملته یې په رسپتو کښې خبرې وکړې.

دعایم یافته کسانوسره بهی چه در بی
په باره کنسی خبری و کرمی راته به بی ویل چه پستو
لا دته ژبه ده؟ په دی کنسی علم نشته. ما
ویل چه ملکه دانوری ژبی خود آسمانه نه دی
را کوزی شوی. دهری ژبی ویونکو خپلی
ژبی ته ترقی و کرمی ده. پستو چه خپلی ژبی ته
توجه نه ده کرمی، دی کنسی د پستو ژبی ته
گناه ده؟ او دا خو زما اوستا گناه ده.

www.baachakhan.com

پندرہویں اور چھٹے جلد کے درمیان
مجموعہ نثری اور تاریخی نوکری

۲۵

انقلاب مندی کار او دومره آسان خبر

ندی .

انقلاب دسری سینی کاردی .

انقلاب علم او پوهه غواړی .

انقلاب عالمان او پوهان غواړی چه دیوی

سره قام وروزی او انقلاب ته پی اباده کړی .

د انقلاب دپاره د اشخاصو

ضرورت دی .

بادشاهي خراب شي دمي او د قوم او
ملک پکښې ډير نقصان دى. که چيرې
نن يو بادشاه بڼه هم وي نو سبا به يې زوى
بادشاه وي، نو شوک ويلي شي چه کوندى به
به هم بڼه وي. او بادشاهان کله دخپل قوم ترقي
غواړي؟ ولي چه هر وخت دا خيال کوي چه
که داخلک پوه شول نو ما به ليرى کوي. نو به
هر وخت د قوم د پوسې په لاره کښې
خند اچوي.

موزبادشاهان جوہول نہ خواہو بادشاہ
مانوتہ موضوعت نشتہ . زموزبہ یو مشرومی او قوم
پہ رایہ اورضا او مشورہ بہ وی . او ہنہ سہری آوی
چہ د قوم خدمتگار وی . دخان ، غریب او میا ملا
فرق نہ وی . بلکہ ہر ہنہ سہری بہ وی چہ ہنہ نیک او
ایماندار او د قوم او ملک خیر خواہ وی . تکلیفونہ او
قربانی او دیر خدمت یی د قام او ملک کبری
وی او چہ ددی مشری اہلیت او پوسہ ہم مکینہ وی
زموزبہ حکومت بہ دجماعت (حزب) تابع وی
جماعت بہ د حکومت تابع نہ وی .

د املک (پښتونخوا) زموږ د ټولو پښتونو
د مې . نوموړي يو سړی نه خان کوو. زموږ
په کورنۍ کې داوي چې ټول خانان کړو. او
دا سې حکومت په جوړو و چې هغه کې مساوات
وي او د ټولو خلکو کې پوښان خپرو و فليدوي .
که پوره وي او که پوره وي په شريکه به وي. من
انصاف وي . زموږ به د ټول قوم يوه جرگه وي
او دې په خوبه به يو صدر وي .

دخدا می دپاره پښتو!
تاسو یوشی، خپل کور جوړ کړی!
د اړی جیبی ذاتیات اود بنسټی
پر زدی، نو دین به مو هم ښه شی
او په دنیا به هم آباد او آسوده
شی

www.baachakhan.com

پہ حضرت کی اختلاف نہ راہی
اختلاف نہ ہو عظیمی ہدایتی

۲۱

www.baachakhan.com

پتھ پورہ وی کے سپورہ وی دے تھو لو دی پویشان وی

۲۲

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**